

DIE FAKTORE WAT LEERSUKSES BEVORDER

Kdr P. LOEDOLFF

Inleiding

Daar is verskeie faktore wat leersukses bevorder. Hierdie faktore sluit in die kognitiewe faktore, dit wil sê faktore wat 'n rol speel in die aanleer van kennis, affektiewe faktore, dit wil sê faktore wat te doen het met gesindhede en wat ook nou gekoppel is aan die kognitiewe faktore en laastens onderwysfaktore, dit wil sê faktore wat 'n spesifieke rol in die onderrigssituasie in die klas speel. Vervolgens sal die faktore wat in hierdie drie groepe val, behandel word.

Aanleg en leersnelheid

Individue verskil in aanleg vir die leer van verskillende vakke (Vrey, p. 285). Met die verloop van jare is 'n groot aantal toetse ontwikkel om hierdie individuele verskille te meet en dit is aangedui dat aanlegtoetse goeie voorspellers van prestasie is. As gevolg hiervan het baie opvoedkundiges geglo dat hoë prestasie slegs vir studente met hoë aanleg moontlik is en afgelei dat daar 'n oorsaaklike verband is tussen aanleg en prestasie. Hierteenoor dui Carroll aan dat aanleg die hoeveelheid tyd is wat deur die student benodig word om die leertaak suksesvol aan te leer. *Aptitude is the amount of time required by the learner to attain mastery of a learning task* (Block p. 50). Met hierdie opvatting word dus veronderstel dat alle studente elke leertaak suksesvol kan bemeester indien daar genoeg tyd beskikbaar is. Indien hierdie opvatting aanvaar word, dan is die suksesvolle bemeestering van die leertaak teoreties vir almal moontlik, solank daar net geskikte onderrigstrategieë daarvoor gebruik word. Ondersoek oor hierdie aangeleentheid deur Glase en Atkinson ondersteun hierdie opvatting van Carroll. *On both standardized tests and self-paced learning programmes we find that most students attain a given criterion of achievement, but some will attain it much sooner than others* (Block p. 51).

Die vraag kan nou gevra word of alle studente 'n gegewe taak met dieselfde vlak van kompleksiteit

bemeester (of beheers). Die antwoord op hierdie vraag word gevind deur 'n ontleding te maak van die aanlegverspreiding in verhouding tot studenteprestasie. Dit word aangedui dat die boonste 5% van die aanlegverspreiding uit studente bestaan wat besondere talent vir 'n vak het en dat die onderste 5% van die studente spesifieke tekortkominge met betrekking tot spesifieke vakke het. Die oorblywende 90% sluit studente in wat wel die aanleg vir die vak het. Die gevolgtrekking wat hieruit gemaak kan word is dat leersnelheid ipv kompleksiteit hul sukses bepaal. 'Thus 95% of the students can learn a subject to high level of mastery if given sufficient learning time and appropriate types of help.' (Block p. 5). Sommige studente sal meer tyd en hulp verg en 'n groter poging moet aanwend om hierdie prestasie te bereik. Die gevolgtrekking wat ons uit die voorafgaande kan maak, is dat 'n gebrek aan aanleg geen beduidende steurende faktor by die oorgrote meerderheid studente is nie . . . 'Mits geskikte metodes van onderrig en studie aangewend word en genoeg tyd tot die beskikking van die leerder gestel word.' (Vrey p. 285).

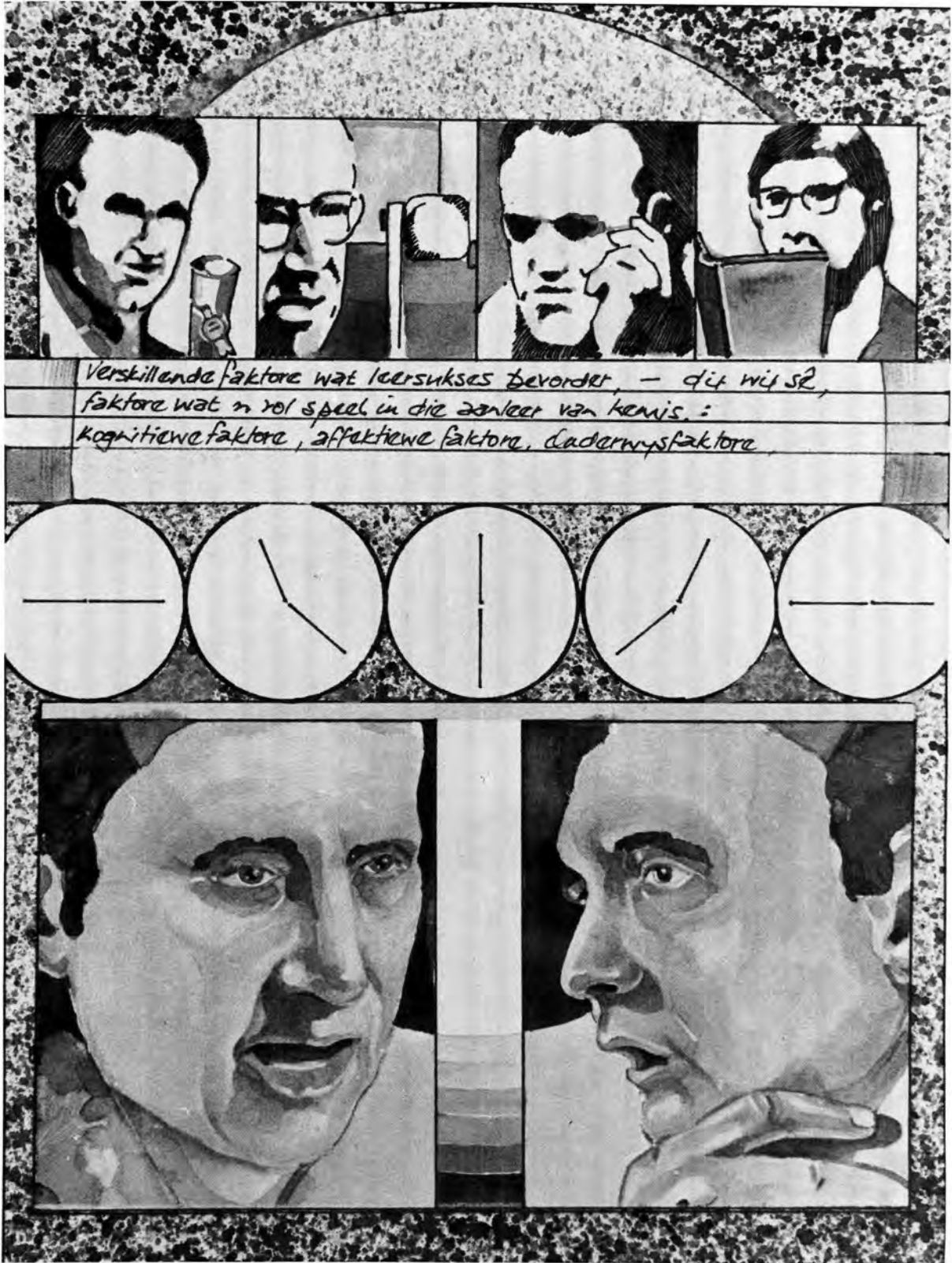
Vermoë om onderrig te verstaan

Vermoë om onderrig te verstaan word deur Block omskryf as *the ability of the learner to understand the nature of the task he is to learn and the procedure he is to follow in it's learning* (Block p. 52). In die meeste onderrigssituasies is daar 'n enkele onderwyser en 'n enkele stel onderrigmateriaal teenwoordig. As die student die onderwyser se kommunikasie sowel as die onderrigmateriaal verstaan, sal hy geen probleme hê om die vak ook aan te leer nie. As die teenoorgestelde die geval is, sal hy beslis leerprobleme ondervind. Suksesvolle kommunikasie is dus 'n eerste voorvereiste om te verstaan.

Tweedens moet die taalkennis van die klas op so 'n peil wees dat die wyse van bewoording nie probleme skep nie (Vrey. 285). Taalkennis hang van die student se verbale vermoë af en sy

vermoë om met begrip te lees. Ten einde in die onderrigssituasie by te bly, moet die student oor die vereiste taalvaardigheid beskik. Block meen

ook dat vermoë om onderrig te verstaan, waarskynlik met verbale intelligensie en redenasievermoë geassosieer kan word. (p. 32)

Aandag en opmerkzaamheid

Aandag gee is 'n bewuste wilsbesluit en wilshandeling (Vrey p. 285) waartydens die persoon in totaliteit op iets gerig is. Volgens Vrey begin alle kognitiewe handeling met aandag. Aandag kan op een voorwerp gerig word of verdeel wees oor baie en daar kan tussen twee soorte aandag onderskei word, te wete fikserende of gekonsentreerde aandag en fluktuierende of distributiewe aandag. Die voorwaarde vir aandagkonsentrasie word in uiterlike of objektiewe voorwaardes en innerlike of subjektiewe voorwaardes verdeel. Vrey beskou uiterlike voorwaardes as buitengewone, opvallende en onverwagte stimuli wat die aandag opeis, byvoorbeeld 'n skerp lig, 'n harde slag, beweging. Innerlike voorwaardes sluit in: belangstelling in die objek, aanleg en geoefendheid om te konsentreer, geestelike gesondheidstoestande. Volgens Vrey is die oorheersende betekenis van aandag dat 'hoe sterker die aandagkonsentrasie op 'n objek is, hoe helderder verskyn die beeld van die objek'. (Vrey p. 285).

Volharding

Carroll (p. 63) defines perserverance as the time the learner is willing to spend in learning. (Block p. 54). Dit is vanselfsprekend dat wanneer 'n student 'n sekere tyd het om 'n taak te beheers en hy minder tyd as dit wat nodig is daaraan spandeer, hy nie suksesvol sal wees nie. Oor die algemeen gesien, hou volharding verband met die student se gesondheid en belangstelling in leer. Studente verskil ten opsigte van die hoeveelheid volharding waarmee hulle 'n spesifieke leertaak benader, basies as gevolg van die mate van suksesbeloning in dieselfde of soortgelyke take. Indien 'n student tydens 'n vorige poging met sukses beloon is, is die kans goed dat hy meer tyd aan 'n spesifieke leertaak sal wy.

Volharding is nie onbuigsaam nie; dit kan verbeter word deur die frekwensie van beloning en suksesbeloning te verhoog. 'n Verdere belangrike feit is dat die behoefte aan volharding verander kan word deur die kwaliteit van onderrig te verhoog, maar 'n mate van volharding is 'n voorwaarde vir die verstaan van 'n leertaak.' (Vrey p. 287).

Leertyd

Daar is reeds aangedui dat elke student sy eie

minimum tyd het om elke leertaak baas te raak. Nou word daar 'n dilemma geskep deurdat skole reg deur die wêreld volgens die vereistes van groepsonderrig en binne 'n spesifieke tydskedulle georganiseer is. As gevolg hiervan sal die tydstoekenning vir 'n spesifieke vak vir sommige studente te min wees, terwyl dit vir ander te lank sal wees. *Whatever the time allowed, it is likely to be too much for some students and not enough for others* (Block p. 54). Dit is vervolgens die mening dat die meeste studente 'n spesifieke leertaak kan bemeester indien hulle toegelaat word om die vereiste minimum tyd daaraan te spandeer. Leersukses is dus direk afhanklik van leertyd.

Kognitiewe styl

Die kognitiewe styl verwys na die benaderingswyse as manier waarop 'n probleem of nuwe leerstof aangepak word. (Vrey p. 287). Kognitiewe styl verwys na individuele verskille met betrekking tot die algemene beginsel van die persoon se kognitiewe organisasie, sowel as verskillende konsekwente idiosinkratiese neigings (byvoorbeeld geheue in spesifieke soorte ervarings, gesindheid jeens dubbelsinnigheid). 'It reflects differences in personality organisation as well as in genically and experientially determined difference in cognitive structure.' (Ausubel p. 203)

Vrey onderskei tussen die benadering om te begryp en die benadering om iets korrek weer te gee deur papegaaiwerk. In die proses van begryping kan 'n persoon van 'n analitiese, nie-analitiese of totaalbenadering gebruik maak. Wanneer 'n persoon se kognitiewe styl star of onbuigsaam is, kan dit 'n negatiewe effek hê op die sukses waarmee hy verstaan. Die kognitiewe styl moet dus aanpasbaar wees ten einde leersukses te verseker.

Insig

Köhler beskryf insig soos volg: 'An experience of definite determination in a context, an event or development of the total field.' (Vrey p. 288). Bigge & Hunt omskryf dit soos volg: 'Insight concisely defined, is a basic sense of, or feeling for relationships.' (p. 392). Dit is 'n begrip of beheersing van iets wat meer omvattend is as woorde: 'Insight into a matter, is it's meaning' (Bigge & Hunt p. 392). Om insig te ontwikkel, beteken dat die student die geval van 'n spesifieke taak kry en 'n houvas op daardie idee kry — of *catching on to or seeing through a*

situation (Bigge & Hunt p. 392) Dit is dus meer as net memorisering van feite. Hierdie insig moet deur 'n student self verwerf word. Die dosent kan dit nie aan hom oorhandig nie. Om leersukses te verseker, moet 'n persoon insig verkry, dit wil sê hy moet verstaan en 'n houvas op die idee kry.

Belangstelling

Belangstelling word deur die Shortened Oxford Dictionary (1965) beskryf as *The feeling of one who is concerned or has a personal concern in anything.* (Vrey p. 288). Belangstelling in 'n vak of 'n spesifieke tipe leertaak word soos volg deur Block omskryf: 'It may be defined behaviourally in terms of whether or not the individual would voluntarily engage in additional learning tasks of this type . . . if free to make such a choice' (Block p. 18). Ons kan dit omskryf in terme van 'n persoon se voorkeur, entoesiasme, positiewe beskouing en begeerte. Belangstelling is dus 'n persoonlike gemoeidheid met 'n besondere vak of leertaak en as gevolg hiervan het hy in relasie daarmee getree.

Belangstelling word beïnvloed deur die mate waarmee 'n persoon sukses met betrekking tot 'n besondere leertaak belewe. As hy beloning kry in 'n spesifieke eksamen of werkopdrag, sal hy die volgende een met meer entoesiasme en belangstelling aanpak. As die teendeel egter herhaaldelik ervaar word, sal sy belangstelling kwyn.

Gesindheid of houding

Onder gesindheid of houding word verstaan 'die algemene neiging of toestand van gereedheid om op 'n bepaalde manier te handel teenoor die skool' (Vrey p. 289). Block omskryf dit soos volg: *By attitude we mean a general disposition to regard something in a positive or negative way* (p. 20). Houding word dus gesien as meer algemeen as belangstelling wat op 'n spesifieke vak van toepassing is. Wanneer die student negatiewe (of positiewe) houdings teenoor die skool het, kan dit vakke, die onderwyser en personeel, of selfs die hele idee van skool en leer insluit en dui normaalweg op die veralgemening van die ervarings wat opgedoen is. Dit is Block se mening dat 'n verskillende hoëvlakke mislukkings (of sukses) in verskillende studente nodig is om 'n negatiewe (of positiewe) gesindheid teenoor 'n skool te ontwikkel. Heelwat ondersoekstudies is al uitgevoer na die verhouding tussen skoolprestasie en houding teenoor die skool deur byvoorbeeld Flemming (1925), Hham (1969), Kurtz en Swenson (1951),

Michael, Baker en Jones (1964) en Russel (1969).

Sover dit die studente aanbetref wat onder die uiterstes met betrekking tot skoolprestasies ressorteer, is dit bepaal dat daar 'n verhouding is tussen positiewe en negatiewe houdings en aanduidings van bevoegdheid of onbevoegdheid met betrekking tot skoolprestasie en dat daar relatief sterk gesindhede by baie studente teen die einde van hul primêre skooltydperk gevorm is.

Gesien in die lig van die bogenoemde kan ons sê dat die houding teenoor die skool die student se vermoë om suksesvol te wees met leertake sal bepaal.

Selfkonsep

Die selfkonsep verwys na die konfigurasie van die oortuigings omtrent myself en houdings teenoor myself wat dinamies is en waarvan ek gewoonlik bewus is of bewus kan word (Vrey p. 52). Hierdie definisie hou nou verband met die definisie van die 'self' wat Purkey verskaf. 'The self is a complex and dynamic system of beliefs which an individual holds true about himself; each belief with a corresponding value'. (Vrey p. 280). Die konsep van 'self' word op grond van ervarings verkry wat in die mens se leefwêreld opgedoen word.

Wanneer die student in 'n omgewing werk of studeer waarin die oorgrote meerderheid van die leertake oor 'n lang tydperk vergesel word van selfbeoordeling en eksterne beoordeling wat gunstig is, ontwikkel die student 'n selfkonsep van bevoegdheid. Indien die beoordeling ongunstig is, ontwikkel hy 'n gevoel van onbevoegdheid. Sommige studente benodig meer suksesvolle ervaring om 'n spesifieke selfkonsep te ontwikkel, maar dit is die mening dat hierdie selfsiening of selfkonsep wel ontstaan waar 'n voldoende aantal suksesvolle ervarings beleef word. *It is the frequency and consistency of judgement of adequacy or inadequacy over a period of years which has a major effect on self concept.* (Block p. 21).

Daar kan onderskei word tussen totale selfkonsep en akademiese selfkonsep. Volgens Block (p. 23) is daar uit eksperimentering wat deur Torshen (1969) uitgevoer is, bepaal dat die akademiese selfkonsep meer duidelik gevorm is teen die einde van die laerskoolloopbaan.

'Hierdie gevormde selfkonsep berus dus op die kwaliteit van die skoolervaring in die primêre skooljare' (Vrey p. 291).

Suksesvolle skoolervaring verhoog die moontlikheid van 'n positiewe algemene selfkonsep. 'Successful experiences in school are no guarantee of a general positive self concept but they will increase the probability that such will be the case' (Block p. 23). In teenstelling hiermee sal onsuksesvolle skoolervaringe 'n negatiewe selfkonsep tot gevolg hê.

Geestesgesondheid

An individual develops a positive self regard and a strong ego by continual evidence of his adequacy . . . especially in early childhood and in the periods of latency (6-11) and adolescence (Block p. 24). Aangesien die skoolloopbaan die laaste twee tydperke insluit, is dit die mening dat voortdurende bewyse van sukses of mislukkinge 'n primêre effek op 'n persoon se geestesgesondheid het. Wanneer daar voortdurend bewyse van sukses verskaf word, is die kans goed dat die persoon 'n groot immunisasie teen geesteskwaliteite sal opbou. *Such an individual should be able to surmount crises and periods of great stress without suffering too much* (Block p. 24). Geestesgesondheid verwys dus na 'n persoon se vermoë om spanningsvolle situasies te dra sonder om volkome ontstig te word. Hierby word persoonlikheidsprobleme, persoonlikheidsdis-integrasie en geestesiekte ingesluit.

In die klassituasie sal probleme met 'n gebrekkige geestestoestand sy simptome wys deur vyandigheid, aggressiwiteit, angs, vrees, vandalisme en onttrekking. Ons kan dus met 'n redelike mate van sekerheid sê dat skoolervaring bydra tot geestesgesondheid of geesteskwaliteite en dat geestesgesondheid 'n besliste faktor is wat leer of bevorder, of strem.

Instrukteur — studentverhouding

Die verhouding wat tussen die dosent/instrukteur en die student bestaan, moet gesond wees om leersukses te verseker. Hierdie verhouding het sy ontstaan in die hulpverlening, begeleiding, steungewing deur die volwassene (die dosent) aan die student. In die proses van begeleiding en steungewing ontstaan daar 'n gesagsverhouding wat 'n voortsetting is van die gesagsverhouding wat by die student se huis ter sprake is. Vrey onderskei tussen 'n outoritêre verhouding en 'n demokratiese verhouding in die klaskamer

en hy dui aan dat die demokratiese verhouding 'n hoër persentasie sukses tot gevolg sal hê as die outoritêre verhouding.

Hierdie dosent/studentverhouding word gesien as 'n psigologiese atmosfeer wat in die klaskamer bestaan wat subjektief bepaal kan word deur die vrolikheid, opgewektheid, vrymoedigheid van die studente, die wyse waarop spanning en konflikte ontstaan en opgelos word, en onderlinge vertroue.

Ekstrinsieke motivering deur die onderwyser

Om leersukses te verseker, is dit nodig dat die 'wil om te leer' opgewek word. Klausmeier dui aan dat 'n onderwyser ontsettend baie kan doen om die student se wil om te leer aan te wakker. *The teacher can do many things with the physical, intellectual and social arrangements so as to produce a reasonable level of student motivation.* (Klausmeier p. 231). Vervolgens dui hy faktore aan wat deur die onderwyser gebruik kan word om die student te motiveer. Hierdie faktore word aan die verskillende beginsels wat motivering in die hand werk, gekoppel:

- a. Spits die aandag toe op die doelstellings wat vir die leerder van belang is.
- b. Benut die individu se behoefte om te presteer.
- c. Help elke student om positiewe doelstellings te bepaal en te bereik.
- d. Verskaf terugvoer ten opsigte van resultate en korrigeer foute.
- e. Verskaf realistiese, lewensgetroue en simboliese modelle.
- f. Skep 'n warm, ordelike atmosfeer deur besprekings wat sosiale waardes en omvang sal bevorder.
- g. Versterk verlangde gedrag ten einde so-doende aansporing te verseker.
- h. Vermy prosedures wat hoë spanningsituasies tot gevolg het.
- j. Sluit aan by die bekende in die kognitiewe struktuur.

Dit is dus duidelik dat die wil om te leer 'n voorwaarde is vir leersukses en dit kan deur die instrukteur/dosent verhoog en bevorder word.

Kwaliteit van die onderwys

Kwaliteit van onderwys word deur Carroll omskryf as *the degree to which the presentation, explanation ordering of elements of the learning task approaches the optimum for a given learner* (Block p. 52).

Die meeste van ons skole aanvaar dat daar 'n standaardklaskamer moet wees wat groeponderig deur een onderwyser en dertig studente insluit. Dit word van alle onderwysers verwag om 'n gegewe vak op min of meer dieselfde wyse te onderrig. Ongelukkig word die fout gemaak om die kwaliteit van die onderwys te meet in terme van die groep se resultate. As ons egter aanvaar dat individuele studente verskillende soorte en kwaliteite van onderwys benodig om dieselfde inhoud en doelwitte aan te leer, dan is die groepbenadering beslis verkeerd. Uit beskikbare navorsing in hierdie verband is dit beslis duidelik dat sommige studente meer aktiewe deelname en betrokkenheid benodig as ander om die leertaak te beheers: 'It also seems reasonable to expect that some students will need more concrete instructional cues, more practice and more reinforcement than others' (Block p. 53).

Dit is dus die mening dat om leersukses te verseker, die kwaliteit van onderwys ontwikkel moet word om voorsiening te maak vir die behoeftes en kenmerke van individuele studente en nie vir die behoeftes en kenmerke van die groep nie.

Leergereedheid vir die leertaak

Kognitiewe- of leergereedheid verwys na die toereikendheid van die huidige kapasiteit van 'n persoon om die vereistes van 'n spesifieke leertaak te hanteer. 'It refers to the adequacy of existing cognitive capacity at a given level of development for coping with the demands of a specified cognitive learning task' (Ausubel p. 207).

Hierdie leergereedheid vir die leertaak het 'n besliste invloed op die doeltreffendheid van die leerproses. Hierdie leergereedheid bepaal ook of 'n gegewe intellektuele leertaak of leerstof leerbaar is op 'n besondere vlak van ontwikkeling. Nou word die fout dikwels gemaak dat opvoedkundiges aanvaar dat daar 'n gereedheidsouderdom vir elke vlak van leer is.

Gereedheid dui nie net op die bepaalde vlak van kognitiewe ontwikkeling nie, maar ook op geordenheid van die leerstof: 'Die leerstof ondergaan dus ook ordening wat dit ontvanklik maak vir die verskillende stadia van kognitiewe ontwikkeling . . .' (Vrey p. 295).

Soos in die geval van die kwaliteit van onderwys, moet unieke eienskappe van elke individu ook in die gereedmaking in aanmerking geneem word. *Die klem val weer eens op die individuele student, want dit is net in die kognitiewe struktuur van 'n unieke, eenmalige individu waar nuwe leerstof geassimileer kan word* (Vrey p. 295).

Bibliografie

1. Bigge M. C. & Hunt M. P. 1965: *Psychological Foundations of Education*, New York.
2. Ausubel D. P. 1968: *Educational Psychology. A Cognitive View*, New York.
3. Block J. H., Airasian P. W. 1971: *Mastery Learning*, New York.
4. Klausmeier H. J. & Goodwin W. I. 1975: *Learning and Human Abilities*, New York.
5. Vrey J. D. 1978. *Die opvoedeling in sy selfaktualisering*, UNISA, Pretoria.